

Stockholm 2020-04-22

Svenskt Näringslivs kommentarer och inspel kring frågan om produktpass

Det är nu stort fokus både inom EU och nationellt på att skapa digitala verktyg i form av ett produktpass för att kunna tillhandahålla information till konsumenter om produkter. Svenskt Näringsliv är positivt till framtagande av digitala verktyg som kan hjälpa företagen att skapa ökad transparens och möjlighet till genomlysning av värdekedjor. Det är också positivt att informationen om produkter till konsumenten ökar för att möjliggöra aktiva val. I den cirkulära ekonomin finns också ett ökat behov av att kanalisera information mellan aktörer i värdekedjan. Svenskt Näringsliv ser att ett produktpass, rätt utformat och synkroniserat med befintliga system, skulle kunna bidra även till detta och därmed underlätta för de cirkulära affärsmodellerna.

Näringslivet behöver vara en aktiv part i utvecklingen av ett produktpass. Det finns stor kunskap i näringslivet om information i värdekedjor, befintliga system och vad som krävs för att ett produktpass ska fungera i praktiken. Det kvarstår en hel del analyser för att säkerställa att produktpasset utformas på ett bra sätt och i detta arbete är näringslivets delaktighet central.

Svenskt Näringsliv har följande kommentarer kring utformningen av ett kommande produktpass:

- **Syftet med ett produktpass behöver fastställas av politiken.** Politiken behöver definiera vilka hållbarhetsutmaningar som ska åtgärdas genom införande av ett produktpass. Det är avgörande för att veta hur produktpasset ska utformas för att ge önskad effekt. En konsekvensanalys behöver genomföras, baserat på vetenskapliga bedömningsgrunder, för att säkerställa att investeringar i ett produktpass är den mest effektiva åtgärden för att åstadkomma den nytta som eftersträvas. Syftet med produktpasset är också centralt för att definiera vilken information som behöver ingå i passet. Passet kan ha fler än ett syfte vilket innebär att informationsbehoven kan skilja sig åt.
- **Införandet av ett produktpass måste ske på EU-nivå.** För att passet ska fungera som ett effektivt verktyg gällande informationsspridning i värdekedjor och till konsument måste ett produktpass implementeras i hela EU, eftersom de flesta produktflöden idag är internationella. Ett införande av ett nationellt produktpass riskerar att försvåra de cirkulära produktflödena och svenska företags konkurrenskraft och bör därför inte införas. Ett utredande arbete kring ett produktpass måste därför göras med ansats för tillämpning inom hela den inre marknaden. För att produktpasset ska bli gångbart krävs även internationell acceptans av systemet eftersom många värdekedjor är globala. Ett produktpass på EU-nivå måste utformas så att det främjar europeiska företags konkurrenskraft och underlättar handel.

- **Ett produktpass behöver bygga på regelverk som är harmoniserade inom EU.** Gällande regelverk måste vara grunden för ett produktpass och informationen baseras på befintlig produktlagstiftning, såsom t ex REACH, RoHS och tillämpliga branschstandarder i Europa. För dessa regelverk finns redan standardiserade system framme för kommunikation av t ex kemikalieinformation i leverantörskedjorna. Övrig information och kriterier i produktpasset, som inte är baserade på regelverk, behöver vila på erkända vetenskapliga rön.
- **Standardiseringsorganen och globala standarder bör användas vid utformningen.** För att få tillförlitlighet till informationen i passet och för att kunna jämföra produkter på ett korrekt sätt är det nödvändigt att standardiserade data används baserat på globala standarder. Standardiserad digital information är också viktigt för att möjliggöra identifikation mellan olika system. Att produktpasset bygger på globala standarder är även viktigt för att underlätta och inte hindra den globala handeln. Globala standarder behövs bl a för hur data ska tas fram, hur inrapportering av data och avläsning av passet ska ske.
- **Näringslivets delaktighet i utformningen av produktpasset är avgörande.** En bred dialog och konsultation av utformningen med alla intressenter måste garanteras vid utformningen av systemet för produktpass. I processen är näringslivets deltagande och inspel centralt. Det är näringslivet som ska mata in informationen i systemet och se till att den hålls uppdaterad. Det finns stor kunskap i näringslivet om information i värdekedjor, befintliga system och vad som krävs för att ett produktpass ska fungera i praktiken.
- **Ansvar för att ta fram och dela informationen till produktpasset måste vara tydligt.** Det är viktigt att företagen bibehåller kontrollen av sin grunddata. Den som sätter produkten på marknaden måste liksom övrig produktlagstiftning äga informationen och ansvara för att den är korrekt. Ansvar och skyldigheter behöver vara tydliga och det behöver framgå vilka sanktioner som ska gälla för dem som inte uppfyller detta och underlåter att rapportera. Sekretess- och konkurrensfrågor måste beaktas vid utformningen liksom dataflöden i leverantörskedjor.
- **Vem som är mottagare och vad informationen ska användas till måste styra utformning och innehåll av passet.** Detta måste definieras tidigt och utvärderas vad gäller nytta för kunden (dvs inkluderande både privatkonsument, företag och det offentliga). Behoven av information kan variera. För att inte systemet ska bli för administrativt tungt bör informationen begränsas till det som är relevant och nödvändigt för syftet, dvs vad som efterfrågas av kunden och hur informationen kan tillgängliggöras. Om produktpasset är tänkt som en informationsbärare i en produkts värdekedja ställer det också krav på hur informationen utformas för att möjliggöra effektiv informationsöverföring. Information som har nämnts som möjlig att förmedla med ett produktpass är t ex produkters ingående material, inklusive kemikalier, möjlighet till reparation och hur produkten ska återvinnas, men informationen måste styras av syftet.
- **Lämplig och rimlig detaljnivå på informationen behöver fastställas.** En produkts värdekedjor kan ofta vara långa och komplexa. Det är därför viktigt att hitta rätt detaljnivå för informationen för att hanteringen av information inte ska bli orimligt komplicerad och administrativt betungande. Värdet av informationen behöver ställas mot den hållbarhetsnytta den kan ge. Systemet behöver vara enkelt och anpassat efter globala värdekedjor.

- **Informationen i ett produktpass behöver anpassas efter produkttyp och synkroniseras med befintliga system.** Olika produkter följer olika regelverk och information behöver därför variera för olika produkter. Samtidigt är det viktigt att produktpasset kan synkroniseras i värdekedjan eftersom information behöver inhämtas från tidigare steg i produktens värdekedja. Därför behöver informationsbehoven i värdekedjan definieras för olika produkter. Det finns idag ett flertal både frivilliga informationssystem och system som utgår från europeisk lagstiftning för information i värdekedjan. Som exempel kan nämnas byggindustrins Byggvarudeklarationer för byggvaror och livsmedelssektorn där redan ett tydligt och detaljerat regelverk för information finns på plats. Det är viktigt att befintliga system har fortsatt relevans och att ett eventuellt produktpass kan synkroniseras med dessa. Hur denna synkning ska gå till behöver utredas. Dubbelrapportering måste undvikas och företag som redan investerat i system för att samla och sprida information ska inte missgynnas. Kopplingen till exempelvis SCIP-databasen, där kraven utgår från avfallsdirektivet, behöver tydliggöras.
- **Det är viktigt med en fungerande tillsyn, uppföljning och kontroll.** De som gör rätt och rapporterar det som krävs till produktpasset och tillgängliggör information om sina produkter ska inte få en nackdel jämfört med de som inte gör det. Produkter med ett produktpass kan annars riskera att se mindre miljövänliga ut i jämförelse med andra produkter fast att så inte är fallet. Tillsyn, uppföljning och kontroll måste också kunna säkerställas för produkter importerade till EU.

Arbetet med att utforma ett produktpass är i uppstarten och vi vill passa på att lyfta några ytterligare frågeställningar som behöver beaktas under arbetet:

- Hur ska det hanteras att all information kanske inte går att erhålla i en lång leverantörskedja? Exempelvis där underleverantörer kanske lyder under annan jurisdiktion.
- Hur ska det hanteras att en slutprodukt kan vara en blandning av råvaror från olika producenter och att information därmed kan vara komplex och svår att redovisa?
- Hur ska information om innehåll och "farliga ämnen" i en produkt som i sig inte innebär någon risk – hanteras i kommunikationen med konsument?
- Ska kompletterande information kunna lämnas i produktpass om önskemål finns?
- Hur säkerställs att europeiska tillverkare inte missgynnas med krav på produktpass, jämfört med tillverkare från mindre reglerade regioner?
- Hur ska avvägning mellan affärsmässig hänsyn och transparens hanteras?
- Hur säkerställer man att utformningen av ett system med produktpass fungerar på samma sätt inom olika sektorer?

Diskussionen om införande och utformning av produktpass är i ett inledande skede. Både i regeringsunderlagets 73-punktsprogram och i EU:s Green Deal och Circular Economy Action Plan anges att ett produktpass ska tas fram och i anslutning till detta har ett digitalt produktpass lanserats som ett möjligt verktyg. Det finns potential till att ett produktpass kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för cirkulära flöden i samhället, både utifrån ett offentligt-, näringslivs- och konsumentperspektiv. Det skulle bli kunna underlätta informationsflödet och spårbarheten i värdekedjan, underlätta materialåtervinning i olika tillverkningssteg, öka tilliten till produkter och bidra till att harmonisera floran av olika märknings-system. Svenskt Näringsliv ser dock att det återstår en del analyser, dels för att avgöra nyttan med ett produktpass och dels för hur produktpasset ska utformas, för att kunna ta frågan vidare.

Jenny Svärd

Ansvarig Miljöpolicy

Jenny.svard@svensktnaringsliv.se

Tel: 08-553 431 36